

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στο σχέδιο νόμου: «Μεταφορά στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις»

A. ΓΕΝΙΚΑ

Οι σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού και διαμόρφωσης της πολιτικής περιβάλλοντος και των άλλων πολιτικών, σε εθνικό και Κοινοτικό επίπεδο, καθώς και η ανάγκη αποτελεσματικής άσκησης των πολιτικών αυτών στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, δημιουργούν νέους προσανατολισμούς και επιβάλλουν την προαγωγή μιας υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας.

Στο πλαίσιο αυτό καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά το πρόβλημα του περιβαλλοντικού εγκλήματος που συνεχώς επιδεινώνεται, με ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις στην ποιότητα της ζωής και στην οικονομία.

Λόγω της σημασίας του εννόμου αγαθού του περιβάλλοντος στην κοινωνική ζωή, είναι εμφανές ότι αυτός που καταστρέφει το περιβάλλον αναιρεί τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις επιβίωσης του ανθρώπου. Ως εκ τούτου η προσφυγή στο ποινικό δίκαιο έχει κριθεί αναγκαία και σκόπιμη στις περισσότερες σύγχρονες νομοθεσίες.

Είναι διαπιστωμένο ότι οι ποινικές κυρώσεις για τα περιβαλλοντικά αδικήματα έχουν επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα κυρίως για τους ακόλουθους λόγους:

- η επιβολή ποινικών κυρώσεων είναι ενδεικτική της κοινωνικής αποδοκίμασής που διαφέρει ποιοτικά από τις διοικητικές κυρώσεις ή τους μηχανισμούς αποζημίωσης που προβλέπει το αστικό δίκαιο.
- οι διοικητικές ή άλλες οικονομικές κυρώσεις μπορεί να μην είναι αποτρεπτικές όταν οι δράστες δεν είναι φερέγγυοι ή, αντιθέτως, όταν είναι οικονομικά ισχυροί
- τα μέσα για ποινικές έρευνες και διώξεις στο πλαίσιο και της αμοιβαίας δικαστικής αρωγής μεταξύ των κρατών μελών, είναι ισχυρότερα από τα προβλεπόμενα από το αστικό και το διοικητικό δίκαιο και ως εκ τούτου μπορούν να βελτιώσουν και να καταστήσουν πιο αποτελεσματικές τις εν λόγω διαδικασίες.
- τέλος, παρέχεται επιπλέον εγγύηση αμεροληψίας, επειδή οι αρμόδιες για τις έρευνες αρχές που προβλέπεται να συμμετάσχουν στις ποινικού χαρακτήρα έρευνες, είναι άλλες από τις διοικητικές αρχές που έχουν χορηγήσει τις άδειες εκμετάλλευσης των ρυπογόνων δραστηριοτήτων.

Η Ελλάδα έχει «νομοθετική ιστορία» στην ποινική θωράκιση της προστασίας του περιβάλλοντος με το άρθρο 28 του ν.1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος» (Α'160), νόμου-πλασίου που εκδόθηκε κατ' επιταγή του άρθρου 24 του Συντάγματος του 1975. Με το νόμο αυτό εκφράστηκε η ανάγκη για σύγχρονους και αποτελεσματικούς θεσμούς στον κρίσιμο τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας.

Στο πλαίσιο αυτό είχε από τότε διαπιστωθεί από την Πολιτεία ότι οι κλασικοί κανόνες επιβολής ποινικών κυρώσεων παρουσίαζαν ανεπάρκειες για την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος και ως εκ τούτου καθιερώθηκαν νέες μορφές ποινικών ρυθμίσεων στον τομέα αυτόν. Χαρακτηριστική ήταν η καθιέρωση αυτοτελούς ποινικής ευθύνης των νομικών προσώπων στις περιπτώσεις που η υποβάθμιση του περιβάλλοντος προερχόταν από τις δραστηριότητές τους.

Οι ρυθμίσεις του ν.1650/1986 θεωρήθηκαν πρωτοποριακές σε σχέση με το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικής προστασίας που ίσχυε σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα το άρθρο 28 με την ποινικοποίηση των περιβαλλοντικών αδικημάτων .

Σήμερα οι περισσότερες σύγχρονες νομοθεσίες των κρατών μελών έχουν υιοθετήσει ποινικές διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Ωστόσο οι προβλεπόμενες κυρώσεις διαφέρουν ανάλογα με το κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται σοβαρές διαφορές σε ό,τι αφορά το επίπεδο των επιβαλλόμενων κυρώσεων για παρεμφερή ή ταυτόσημα αδικήματα. Το περιβαλλοντικό έγκλημα συχνά έχει διασυνοριακό χαρακτήρα ή επιπτώσεις. Κατά συνέπεια, διαπιστώθηκε ότι οι δράστες μπορούσαν να εκμεταλλεύονται προς όφελός τους τις υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των επιμέρους κρατών μελών.

Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίστηκε σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ανάληψη της δέουσας νομοθετικής δράσης και την υιοθέτηση της οδηγίας 2008/99/ΕΚ.

B. Η ΟΔΗΓΙΑ 2008/99/ΕΚ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μεριμνά, σύμφωνα με το άρθρο 174 (παράγραφος 2) της Συνθήκης ΕΚ, για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα που διασφαλίζουν την πλήρη εφαρμογή των κανόνων που θεσπίζει σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν εκδώσει πολυάριθμες νομοθετικές πράξεις με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, η Ε.Ε. διαπίστωσε ότι οι κυρώσεις που έχουν θεσπίσει τα κράτη μέλη δεν αρκούν πάντοτε για την αποτελεσματική εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Παράλληλα αν και η κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία υποχρεώνει σε διάφορες περιπτώσεις τα κράτη μέλη να επιβάλλουν αποτρεπτικές, αποτελεσματικές και αναλογικές κυρώσεις στις περιπτώσεις παραβάσεων , δεν υφίστανται κοινοτικές διατάξεις που να καλούν τα κράτη μέλη να θεσπίζουν συγκεκριμένες κυρώσεις ποινικού χαρακτήρα για τα σοβαρά περιβαλλοντικά αδικήματα.

Εξ άλλου είναι γεγονός ότι τα σοβαρά περιβαλλοντικά εγκλήματα δεν ακολουθούν πάντα τα υφιστάμενα γεωπολιτικά σύνορα. Είναι στις περισσότερες περιπτώσεις ως εκ φύσεως διασυνοριακά και κατά συνέπεια απαιτούν συνεργασία και κοινές αρχές μεταξύ των κρατών μελών.

Συνεκτιμώντας αυτά τα δεδομένα η Ευρωπαϊκή Ένωση, θεώρησε επιτακτική την ανάγκη μιας συνολικής και ολοκληρωμένης ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος για την πάταξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, με την θέσπιση της οδηγίας 2008/99/ΕΚ.

Η οδηγία αυτή έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα αυτές που καθορίζονται στο κεφάλαιο VI αυτού και επιδιώκει να προαγάγει την ενσωμάτωση στις κοινοτικές πολιτικές μιας υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας σύμφωνα με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης όπως ορίζεται στο άρθρο 37 του ανωτέρω χάρτη.

Η οδηγία 2008/99/ΕΚ αφορά αποκλειστικά και μόνο αυτό που δεν μπορούν να επιτύχουν ικανοποιητικά τα κράτη μέλη χωριστά, δηλαδή την καθιέρωση ενιαίου ελάχιστου πλαισίου ποινικής προστασίας για ολόκληρη την ΕΕ, μέσω του οποίου να είναι δυνατή η αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος, θεσπίζοντας παράλληλα κοινές αρχές και προσεγγίσεις για τα κράτη μέλη.

Με τις ρυθμίσεις της οδηγίας καθιερώνεται μια περιορισμένη προσέγγιση για τα κράτη μέλη που αναφέρεται:

- στην εναρμόνιση ενός καταλόγου σοβαρών περιβαλλοντικών αδικημάτων, τα οποία πρέπει να θεωρούνται ποινικώς κολάσιμα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον διαπράττονται εκ προθέσεως ή, τουλάχιστον, λόγω βαρείας αμέλειας - στην εναρμόνιση του πεδίου της ευθύνης των νομικών προσώπων και στην επιβολή σε βάρος τους ποινικών κυρώσεων
- στην προσέγγιση των επιπέδων των προβλεπόμενων κυρώσεων με αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις, ιδίως στα σοβαρά περιβαλλοντικά εγκλήματα.

Έτσι εξασφαλίζεται ότι οι σοβαρές περιπτώσεις περιβαλλοντικών εγκλημάτων αντιμετωπίζονται ανάλογα σε όλα τα κράτη μέλη και ότι οι δράστες δεν θα μπορούν να επωφεληθούν από τις υφιστάμενες διαφορές της εθνικής νομοθεσίας. Παράλληλα διευκολύνεται η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε περιπτώσεις διασυνοριακών επιπτώσεων, διότι οι κοινοί κανόνες για τα ποινικά αδικήματα καθιστούν δυνατή τη χρήση αποτελεσματικών μεθόδων έρευνας και βοήθειας εντός και μεταξύ των κρατών μελών.

Η επιλογή από την Ευρωπαϊκή Ένωση του νομοθετικού μέσου της «οδηγίας» θεωρήθηκε ως το πιο ενδεδειγμένο μέσο, επειδή καθιερώνει δεσμευτικό ελάχιστο πρότυπο για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, αφήνοντας παράλληλα περιθώρια ευελιξίας στα κράτη μέλη όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας και τη μεταφορά της στην εθνική ποινική νομοθεσία.

Ειδικότερα τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να διατηρήσουν ή να καθιερώσουν αυστηρότερα μέτρα από τα προβλεπόμενα στην οδηγία. Για παράδειγμα,

έχουν το δικαίωμα να καθιερώσουν επιπλέον αδικήματα, να διευρύνουν το πεδίο της ποινικής ευθύνης ώστε να καλύπτονται και περιπτώσεις απλής αμέλειας ή/και να προσθέσουν επιπλέον τύπους και υψηλότερα επίπεδα ποινών.

Γ. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΠΕΡΝΟΥΝ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με το προωθούμενο νομοσχέδιο ενσωματώνεται στην εθνική έννομη τάξη η οδηγία 2008/99.

Η ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη των διατάξεων της κοινοτικής οδηγίας, εντάσσεται στις περιπτώσεις που η υφιστάμενη εθνική νομοθεσία και ειδικότερα το άρθρο 28 του ν.1650/1986, πέραν της καθαυτό ποινικοποίησης των περιβαλλοντικών αδικημάτων, έχει ήδη θεσπίσει την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων από τις δραστηριότητες των οποίων προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος και επιπλέον περιλαμβάνει ρυθμίσεις αυστηρότερες από αυτές της κοινοτικής οδηγίας.

Ειδικότερα το μεγαλύτερο μέρος του κοινοτικού «κεκτημένου» που αφορά το περιβάλλον, έχει ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία σύμφωνα με τις νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις του ν.1650/1896 και κατά συνέπεια τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που παραβαίνουν τις σχετικές ρυθμίσεις, έχουν ήδη ενταχθεί ή εντάσσονται στο καθεστώς των ποινικών κυρώσεων του άρθρου 28. Κατά συνέπεια πέραν της κοινοτικής νομοθεσίας που απαριθμείται στα παραρτήματα Α και Β της οδηγίας 2008/99/ΕΚ, επιπλέον ένας μεγάλος αριθμός κοινοτικών οδηγιών για το περιβάλλον έχει ενσωματωθεί στην εθνική έννομη τάξη σύμφωνα με το ν.1650/1986.

Έτσι το πεδίο εφαρμογής της ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (άρθρο 28 του ν.1650/1986), είναι εκ των πραγμάτων ευρύτερο αυτού της κοινοτικής οδηγίας.

Από την κοινοτική νομοθεσία που αναφέρεται στα παραρτήματα Α και Β της οδηγίας 2008/99/ΕΚ, μόνο οι οδηγίες που αναφέρονται στην ταξινόμηση και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων, στην παραγωγή, επεξεργασία, χρήση και διάθεση πυρηνικών ουσιών ή άλλων ραδιενεργών υλικών, στην απόρριψη ή εισαγωγή ιοντίζουσας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό και στις εκπομπές αέριων ρύπων από τους κινητήρες οχημάτων, δεν έχουν ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία σύμφωνα με το ν.1650/1986 αλλά με άλλες νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις, χωρίς πρόβλεψη ειδικών ποινικών κυρώσεων στους παραβάτες. Με το νομοσχέδιο αυτό εντάσσονται οι νομοθετικές πράξεις ενσωμάτωσης των ανωτέρω οδηγιών στο καθεστώς ποινικής προστασίας του άρθρου 28 του ν.1650/1986.

Παράλληλα η Πολιτεία εκτιμώντας και αξιολογώντας την επιταγή του κοινοτικού νομοθέτη για θέσπιση και εφαρμογή αποτρεπτικών, αποτελεσματικών και αναλογικών κυρώσεων και προκειμένου να ανταποκριθεί πληρέστερα και πιο ολοκληρωμένα στις νέες απαιτήσεις και τους προσανατολισμούς του κοινοτικού περιβαλλοντικού κεκτημένου, προβαίνει στην υιοθέτηση ενός νομοθετικού πλαισίου που στοχεύει:

α) στην περαιτέρω βελτίωση, επί το αυστηρότερο, των υφιστάμενων ρυθμίσεων του άρθρου 28 του ν.1650/1986, με την υιοθέτηση των αναγκαίων προς τούτο τροποποιήσεων, που θα διασφαλίζουν πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία, σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα

β) στον εμπλουτισμό του ποινικού κώδικα και άλλης ποινικής νομοθεσίας με διατάξεις περιβαλλοντικής προστασίας

γ) στην θέσπιση ειδικών δικονομικών διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος που έχουν συσταθεί με το άρθρο 9 του ν.2947/2001 (Α'228), εξοπλίζονται με προανακριτικές αρμοδιότητες και ενδυναμώνεται ο ρόλος τους στην πρόληψη, την αποτροπή και την επέκταση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Με αυτά τα νομοθετικά δεδομένα ενισχύεται ο παρεμβατικός ρόλος της Πολιτείας στην διαμόρφωση και άσκηση αποτελεσματικών πολιτικών για το περιβάλλον και την αποτροπή ζημιογόνων για το περιβάλλον ενεργειών.

Το περιεχόμενο αυτού του νομοσχεδίου συντίθεται από τα ακόλουθα δύο μέρη:

1. Το πρώτο μέρος , με το οποίο γίνεται ενσωμάτωση της κοινοτικής οδηγίας 2008/99/ΕΚ στο Εθνικό Δίκαιο και στο οποίο αναφέρονται οι γενικές διατάξεις και περιγράφονται τα αδικήματα που είναι ποινικά κολάσιμα

2. Το δεύτερο μέρος , το οποίο περιέχει εθνικά μέτρα εφαρμογής της οδηγίας 2008/99/ΕΚ και περιλαμβάνει διατάξεις, με τις οποίες τροποποιείται το άρθρο 28 του ν.1650/1986, ειδικές δικονομικές διατάξεις, τροποποιήσεις του ποινικού Κώδικα και άλλων ποινικών διατάξεων, την ειδική διάταξη και τα παραρτήματα του νομοσχεδίου.

Ειδικότερα επί των άρθρων του νόμου:

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Μεταφορά στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ

Το Πρώτο Μέρος του νόμου περιλαμβάνει διατάξεις της κοινοτικής οδηγίας οι οποίες πρέπει υποχρεωτικά να ενσωματωθούν στο εθνικό δίκαιο κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται και να ελέγχεται η ορθή και πλήρης συμμόρφωση με αυτές.

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Στο άρθρο αυτό προβλέπεται ότι ο νόμος εκδίδεται στο πλαίσιο συμμόρφωσης του εθνικού δικαίου με τις διατάξεις της οδηγίας 2008/99/ΕΚ και καθορίζεται το αντικείμενό του, που είναι η αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος με τη θέσπιση αποτρεπτικών, αναλογικών και αποτελεσματικών κυρώσεων μέσω του ποινικού δικαίου.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Το άρθρο αυτό αποβλέπει στον καθορισμό του περιεχομένου των βασικών όρων που διέπουν το νόμο, «παράνομη», «προστατευόμενα είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας», «οικότοπος/ενδιαίτημα εντός προστατευόμενης περιοχής», «νομικό πρόσωπο», «ιθύνουσα θέση». Οι έννοιες των όρων καθορίζονται με κριτήριο την επιστημονική ακρίβεια και πληρότητα και σύμφωνα με το κοινοτικό κεκτημένο και η διατύπωσή τους επηρεάζει τις κατευθύνσεις ερμηνείας του νόμου. Η προσθήκη της έννοιας ιθύνουσα θέση κρίθηκε προκειμένου να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο η αντίστοιχη έννοια του άρθρου άρθρ. 6 παρ. 1 Οδηγίας 2008/99/ΕΚ, με την οποία συνδέονται ιδιαίτερος σοβαρές συνέπειες όπως η «ποινική» ευθύνη νομικών προσώπων, η αυτοτελής ποινική ευθύνη του φυσικού προσώπου που έχει την εξουσία αντιπροσώπευσης, λήψης αποφάσεων και ελέγχου εντός του νομικού προσώπου. Η έννοια του όρου αυτού είναι χρήσιμη κατά κύριο λόγο για την εφαρμογή του άρθρου 28 του ν.1650/1986 όπως τροποποιείται με το άρθρο 8 του παρόντα νόμου.

Άρθρο 3

Αδικήματα

Στο άρθρο αυτό προσδιορίζονται τα αδικήματα τα οποία επισύρουν τις κυρώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 4,5 και 7 του νόμου. Στην πλειοψηφία τους τα αδικήματα ορίζονται σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα των σχετικών δραστηριοτήτων, δηλαδή την πρόκληση ή το ενδεχόμενο πρόκλησης σοβαρής βλάβης σε πρόσωπα ή στο περιβάλλον.

Όλα σχεδόν τα αδικήματα προϋποθέτουν τη διάπραξη τους υπό «παράνομες» συνθήκες, θεωρώντας «παράνομη» κάθε πράξη η οποία παραβαίνει την νομοθεσία και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται σε εφαρμογή της με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος.

Στο μόνο αυτόνομο αδίκημα, το οποίο αναφέρεται στο άρθρο 3 στοιχείο α), το αποτέλεσμα, δηλαδή ο θάνατος ή η βαριά σωματική βλάβη, θεωρείται τόσο σοβαρό που δεν είναι ανάγκη να πληρούνται η απαίτηση της παράνομης πράξης για να δικαιολογηθεί η ποινικοποίησή του.

Τα αδικήματα αναφέρονται σε «υλικά» και όχι σε «ουσίες» (άρθρο 3 στοιχεία α) και β)) δεδομένου ότι πρόκειται για γενικότερο όρο.

Στην παράγραφο (β) ορίζεται ως ειδικό αδίκημα η παράνομη μεταφορά Αποβλήτων. Οι παράνομες μεταφορές αποβλήτων πρέπει να θεωρούνται ποινικά αδικήματα μόνο σε σοβαρές περιπτώσεις, δηλαδή όταν πραγματοποιούνται με κερδοσκοπικά κίνητρα και αφορούν ποσότητες που είναι αδύνατον να θεωρηθούν αμελητέες.

Αντίστοιχα η παράνομη και ουσιαστική υποβάθμιση του προστατευόμενου οικολογικού ενδιαφέροντος συνιστά αδίκημα.

Πολλά αδικήματα περιλαμβάνουν ασαφείς- αόριστους όρους όπως «ουσιαστική ζημία» ή «βαρές σωματικές βλάβες». Οι εν λόγω όροι δεν ορίζονται διότι ο προσδιορισμός τους επαφίεται στο κράτος μέλος, το οποίο καλείται να τους ερμηνεύσει σύμφωνα με το δικό του νομικό σύστημα.

Η συμπεριφορά που περιγράφεται στο άρθρο αυτό θεωρείται ποινικό αδίκημα εφόσον εκτελείται εκ προθέσεως ή είναι τουλάχιστον αποτέλεσμα αμέλειας. Η ρύθμιση αυτή (αμέλεια) είναι αυστηρότερη από αυτήν της οδηγίας (βαρεία αμέλεια) διότι ήδη από την υφιστάμενη νομοθεσία (άρθρο 28 ν.1650/1986) είχε προβλεφθεί η ποινικοποίηση της περιβαλλοντικής ρύπανσης ή υποβάθμισης, από αμέλεια.

Άρθρο 4

Ηθική αυτοουργία και συνέργεια

Στο άρθρο αυτό αναφέρεται ότι η συμμετοχή στη διάπραξη περιβαλλοντικού εγκλήματος τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 45 -49 του Ποινικού Κώδικα. Η διάταξη του άρθρου αυτού θα μπορούσε να παραληφθεί από το νόμο γιατί εξυπακούεται σύμφωνα με το εθνικό νομικό μας σύστημα, όμως η αναφορά της συνάδει με τις ανάγκες ορθής ενσωμάτωσης της αντίστοιχης ρύθμισης της κοινοτικής οδηγίας.

Άρθρο 5

Κυρώσεις

Για την πάταξη των περιβαλλοντικών αδικημάτων ο κοινοτικός νομοθέτης επιτάσσει την επιβολή αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινών τόσο για τα φυσικά όσο και για τα νομικά πρόσωπα, με στόχο την κοινή προσέγγιση του επιπέδου των επιβαλλόμενων ποινών από τις νομοθεσίες των κρατών μελών τουλάχιστον για τις ιδιαίτερα σοβαρές περιπτώσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Με το άρθρο αυτό καθορίζεται ευθέως το καθεστώς ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος για τα αδικήματα του άρθρου 3, που είναι αυτό του άρθρου 28 του ν.1650/1986, το οποίο βελτιώνεται και εμπλουτίζεται με νέες ρυθμίσεις, σύμφωνα με το άρθρο 8 του παρόντος νόμου, εισάγοντας αυστηρότερο πλαίσιο κυρώσεων από αυτό της κοινοτικής οδηγίας ώστε να ανταποκρίνεται πληρέστερα στην επίτευξη των εθνικών και κοινοτικών περιβαλλοντικών στόχων.

Άρθρο 6

Ευθύνη νομικών προσώπων

Σύμφωνα με την οδηγία πρέπει να εξασφαλίζεται η δυνατότητα θέσπισης ευθύνης των νομικών προσώπων για αδικήματα τα οποία διαπράττονται επ' ωφελεία τους από πρόσωπα τα οποία ενεργούν εξ ονόματός τους ή όταν τα εν λόγω πρόσωπα έχουν περιθώρια δράσης εξαιτίας ελλείψεων ως προς την επιτήρηση ή τον έλεγχο.

Στο άρθρο αυτό αναγνωρίζεται ευθέως η ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων, εφόσον αυτή έχει ήδη θεσπισθεί με το άρθρο 28 του ν.1650/1986 το οποίο βελτιώνεται και εμπλουτίζεται με πρόσθετες νέες ρυθμίσεις, σύμφωνα με το άρθρο 8 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 7

Κυρώσεις κατά νομικών προσώπων

Με το άρθρο αυτό καθορίζονται ευθέως οι ποινές που επιβάλλονται στα νομικά πρόσωπα που έχουν ευθύνη σύμφωνα με το άρθρο 7, που είναι αυτές του άρθρου 28 του ν.1650/1986, το οποίο βελτιώνεται και εμπλουτίζεται με νέες ρυθμίσεις, σύμφωνα με το άρθρο 9 του παρόντος

νόμου, εισάγοντας αυστηρότερο πλαίσιο κυρώσεων για τα νομικά πρόσωπα από αυτό της κοινοτικής οδηγίας.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΘΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2008/99/ΕΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Τροποποίηση του Ν. 1650/1986

Άρθρο 8

Με την παράγραφο 1 αντικαθίσταται η παράγραφος 1 του άρθρου 28 Ν. 1650/1986 Η νέα παράγραφος 1 είναι το εδάφιο β' της πρώην παραγράφου 1 από την οποία εξαλείφεται το στοιχείο «... και υποβαθμίζει το περιβάλλον» καθόσον κρίνεται ότι πρέπει πλέον να απειλείται ποινή και για τον κίνδυνο ρύπανσης ή υποβάθμισης που προκαλεί ήδη η άσκηση δραστηριότητας ή επιχείρησης, που δεν έχει ελεγχθεί ως προς τις περιβαλλοντικές-της επιπτώσεις, χωρίς επιπλέον να απαιτείται να έχει πράγματι επέλθει ρύπανση ή υποβάθμιση. Σε κάθε περίπτωση η πρόκληση ρύπανσης ή υποβάθμισης τιμωρείται αυτοτελώς με τις επόμενες διατάξεις του παρόντος, υπό αντικατάσταση άρθρου.

Με την παράγραφο 2 αντικαθίσταται η παράγραφος 2 του άρθρου 28 Ν. 1650/1986 Το νέο εδάφιο α' της παραγράφου 2 είναι το εδάφιο α' της πρώην παραγράφου 1 με το οποίο θεσπίζεται το βασικό έγκλημα κατά του περιβάλλοντος και καθιερώνεται ποινική μεταχείριση αντίστοιχη με αυτήν, που επιφυλάσσεται για τα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα του Ποινικού Κώδικα (άρθρ. 264 επ. ΠΚ) καθόσον ο δράστης προκαλεί, με την πράξη ή την παράλειψή του, «κοινό κίνδυνο» (βλ. Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, σε ΕκδΠοινΔικ 14, Κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα, άρθρα 264-289 ΠΚ, 1999, σελ. 70-98, Ν. Ανδρουλάκη, ΠοινΔικΓενΜερ, Θεωρία για το έγκλημα, 2000, σελ. 178) καθώς και τα εγκλήματα κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας και υγείας (άρθρ. 299 επ., 308 επ. ΠΚ). Το νέο εδάφιο β' είναι η πρώην παράγραφος 2 Η ειδική πρόβλεψη για τέλεση από αμέλεια δεν καταλαμβάνει τη νέα παράγραφο 1 διότι η άσκηση δραστηριότητας κλπ χωρίς άδεια προφανώς δεν μπορεί να τελεστεί από αμέλεια. Με το νέο εδάφιο γ' προβλέπεται για πρώτη φορά προνομιούχος μορφή του βασικού εγκλήματος προκειμένου να καλυφθούν ελαφρές περιπτώσεις ρύπανσης κλπ ενώ κρίνεται ότι η περιορισμένη ρύπανση από αμέλεια δεν πρέπει να είναι αξιόποινη.

Με την παράγραφο 3 αντικαθίσταται η παράγραφος 3 του άρθρου 28 Ν. 1650/1986 Με τα στοιχεία α' και β' του εδαφίου α' συνδέεται για πρώτη φορά το βασικό έγκλημα με την επιδίωξη οικονομικού οφέλους συνιστώντας μαζί διακεκριμένη και ιδιαίτερος διακεκριμένη περίπτωση, αντίστοιχα, γιατί

παρατηρήθηκε από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος ότι η παράνομη διαχείριση και διάθεση, κυρίως, κάθε είδους αποβλήτων αποτελεί ιδιαίτερα προσοδοφόρα δραστηριότητα νέας τάξης επιχειρηματιών. Με το στοιχείο γ' εισάγεται για πρώτη φορά διακεκριμένη περίπτωση με βάση τον κίνδυνο σοβαρής ή ευρείας ρύπανσης ή υποβάθμισης ή σοβαρής ή ευρείας οικολογικής και περιβαλλοντικής διατάραξης ή καταστροφής ενώ με το στοιχείο ε' ιδιαιτέρως διακεκριμένη περίπτωση αν η ανωτέρω σοβαρή προσβολή πράγματι επήλθε. Κατά τα λοιπά στα στοιχεία δ' και ε' επαναλαμβάνονται, προς το αυστηρότερο, οι διατάξεις της πρώην παραγράφου 3, με συστηματικότερο τρόπο (κίνδυνος [δ']- επακόλουθο [ε']), Με το νέο εδάφιο β' προβλέπεται η τέλεση των εγκλημάτων των στοιχείων γ', δ' και ε' από αμέλεια κατά το πρότυπο των κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων. Η ειδική πρόβλεψη για τέλεση από αμέλεια δεν καταλαμβάνει τις πράξεις των στοιχείων α' και β' διότι η επιδίωξη οικονομικού οφέλους προφανώς δεν μπορεί να τελεστεί από αμέλεια.

Με την παράγραφο 4 αντικαθίσταται η παράγραφος 4 του άρθρου 28 Ν. 1650/1986 Η νέα παράγραφος 4 είναι η πρώην παράγραφος 6 Διατηρείται, επίσης κατά το πρότυπο των κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων, με τροποποίηση της παραπομπής (στην νέα παρ. 2) και του περιεχομένου ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες υποστάσεις (βλ. νέα παρ. 2 εδ. τελ. και νέα παρ. 5 πχ με εντολή ή για λογαριασμό του φυσικού προσώπου που κατέχει ιθύνουσα θέση) και στο περιεχόμενο των ορισμών (άρθρ. 2).

Με την παράγραφο 5 αντικαθίσταται η παράγραφος 5 του άρθρου 28 Ν. 1650/1986 Τα νέα εδάφια α' και β' της παραγράφου 5 είναι τα εδάφια α' και β' της πρώην παραγράφου 5 προσαρμοσμένα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 2008/99/EK και την έννοια της *ιθύνουσας θέσης*. Με τα νέα εδάφια γ', δ' και ε' εισάγεται και ρυθμίζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 2 και 7 της Οδηγίας 2008/99/EK η λεγόμενη «ποινική» ευθύνη των νομικών προσώπων (“... *punishable by effective, proportionate and dissuasive penalties.*”) κατά το πρότυπο του άρθρου δέκατου Ν. 3560/2007 και άρθρου όγδοου Ν. 3666/2008, με τα οποία ρυθμίζονται ανάλογες περιπτώσεις. Πρέπει να τονισθεί ότι οι στο άρθρο 30 Ν. 1650/1986 προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις φαίνεται να καλύπτουν την απαίτηση για *penalties for legal persons* αλλά κρίνεται ότι ο όρος «τέλεσης προς όφελος νομικού προσώπου» (άρθρο 6 παρ. 2 της Οδηγίας 2008/99/EK) δεικνύει ότι απαιτείται η θέσπιση ιδιαίτερης κύρωσης («ποινής») για το νομικό πρόσωπο.

Με την παράγραφο 6 αναριθμείται η παράγραφος 4 του άρθρου 28 Ν. 1650/1986, σε 6.

Άρθρο 9

Ειδικές δικονομικές διατάξεις

Με την παράγραφο 1 του Σχεδίου εξοπλίζονται οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, που είναι οι κυρίως επιφορτισμένοι με τη διερεύνηση των σχετικών εγκλημάτων, με καθεστώς *ειδικού προανακριτικού υπαλλήλου*. Επιπλέον κρίνεται, λόγω του περιορισμένου αριθμού και των εξειδικευμένων γνώσεων-τους, ότι οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος πρέπει να έχουν πανελλήνια αρμοδιότητα και να εξετάζονται (κατά το πρότυπο των

τελωνειακών) στο ακροατήριο έστω και αν διενήργησαν ή συμμετείχαν οι ίδιοι σε ανακριτικές πράξεις.

Με τις παραγράφους 2 («ειδικές ανακριτικές πράξεις») και 3 («προστασία μαρτύρων») σκοπείται να καταστεί αποτελεσματικότερη η διερεύνηση των κακουργημάτων κατά του περιβάλλοντος.

Με την παράγραφο 4 με την διάταξη παρέχεται περαιτέρω διευκόλυνση στους προανακριτικούς υπάλληλους (συμπεριλαμβανομένων των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος) για την απρόσκοπτη έρευνα προσώπων που διενεργούν πράξεις διαχείρισης αποβλήτων (συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση, διάθεση και αξιοποίηση), χωρίς οι ενέργειές τους να θεωρούνται άδικες. Την ίδια ευχέρεια έχουν και οι ιδιώτες που ενεργούν κατ' εντολή των ανωτέρω υπαλλήλων με την προϋπόθεση ότι παράλληλα θα πρέπει να ειδοποιούν και τον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών. Παράλληλα οι ανωτέρω Προανακριτικοί υπάλληλοι έχουν την ευχέρεια μετά από καταγγελία να διενεργούν έρευνες σε μεταφορικά μέσα για τη διερεύνηση της νόμιμης διακίνησης αποβλήτων, χωρίς οι ενέργειές τους να θεωρούνται άδικες.

Με την παράγραφο 5 καθιερώνεται αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου για τα κακουργήματα κατά του περιβάλλοντος λόγω της δυσχέρειας των συνήθως αντιμετωπιζόμενων ζητημάτων κατά την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 1650/1986, των κατ' εξουσιοδότησή του εκδιδόμενων πράξεων και της λοιπής περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Άρθρο 10

Τροποποίηση ποινικών διατάξεων.

Μ την παράγραφο 1 προβλέπεται το ενδεχόμενο τα κακουργήματα κατά του περιβάλλοντος να τελούνται στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης και σκοπείται η ενεργοποίηση του σχετικού μηχανισμού για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Με την παράγραφο 2 σκοπείται η αποστέρηση των υπαιτίων κλπ από έσοδα που τυχόν απέκτησαν από αδικήματα κατά του Περιβάλλοντος με την ενεργοποίηση επίσης του σχετικού μηχανισμού.

Με την παράγραφο 3 σκοπείται να καταστεί αποτελεσματικότερη η διερεύνηση των κακουργημάτων κατά του περιβάλλοντος με τη δυνατότητα άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών.

Άρθρο 11

Ειδική διάταξη

Με το άρθρο αυτό οι ποινικές κυρώσεις του άρθρου 20 (παρ.Α) του ν.2939/2001, που αφορούν εγκλήματα ρύπανσης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντα νόμου οπότε τιμωρούνται σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν.1650/1986 όπως τροποποιείται με το άρθρο 9 του παρόντα νόμου.

Άρθρο 12
Παραρτήματα

Το άρθρο αυτό περιλαμβάνει τα Παραρτήματα Α και Β στα οποία αναφέρεται η νομοθεσία με την οποία ενσωματώνονται στην εθνική έννομη τάξη οι κοινοτικές οδηγίες που περιλαμβάνονται στα αντίστοιχα παραρτήματα Α και Β της κοινοτικής οδηγίας.

Άρθρο 13

Καθορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

Αθήνα, Ιουλίου 2011

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Χ. ΚΑΣΤΑΝΙΔΗΣ

**ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ,
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ**

Μ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

**ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ**

Ι. ΡΑΓΚΟΥΣΗΣ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Χ. ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ**

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

**ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

Μ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ